

πηγή της δημοφιλούς δουλείας. Σιγά σιγά όμως, από τις ωφελιμιστικές αυτές προσπάθειες του πνεύματος, άρχισε να αναπτύσσεται μια νέα άθροιστική δύναμις, η Έπιστήμη, και να χτυπάει αυτούς τους μύθους αποδεικνύοντας την ανθρώπινη και συμφεροντολογική καταγωγή τους και συντρέχοντας την πλαστή υπερανθρώπινη και λογική ή ηθική βία τους. Κι' αν λατρεύουμε εμείς την Έπιστήμη, την λατρεύουμε ακριβώς γι' αυτό: γιατί καθορίζει μια διεύθυνση προς την αντίρρηση αυτών των ψευδών, προς την κατάργησι της δημοφιλούς δουλείας και προς την εξέλιψιν των δικαιωμάτων των ατόμων, προς την έφικτη δηλαδή ισότητα. Έξ' άλλου το παραγωγικό πνεύμα με τη συνεχή καθυστάθην του φυσικού περιβάλλοντος άρχισε να αναπτύσσει την ελευθερία του ατόμου σχετικώς προς το φυσικό περιβάλλον, να το απομακρύνει από τον άρχαιό κτηνώδη τρόπο της ζωής και να του αναφέρει την ανθρωπιστική του συνείδηση. Τα αποτελέσματα των δυο αυτών δυνάμεων μπορούμε να τα δούμε παρακολουθώντας την ιστορία ιδίως τον τελευταίο αιώνα. Ποιός μπορεί να μην ήχη την έρμητική διεύθυνση της ανθρωπότητας προς τα δυο μεγάλα ιδανικά, της ισότητας και της ελευθερίας, και τη συνεχή απομακρύνση από τη δουλεία και την ανισότητα;

Αλλά εδώ είναι ίσα ίσα που οι οπαδοί και οι απόστολοι των απολυταρχικών ιδεών δεν ένωσαν με κανένα τρόπο να δημοσιολογήσουν ότι βρίσκονται στα πρόθυρα ενός νέου κοινωνικού καθεστώτος, αλλά ζητούν να μας πείσουν ότι όλα αυτά είναι συνέπειες του εκφυλισμού (!!!) της ανθρωπότητας και συμπτώματα εξαντλήσεως και παρακμής. Και τί είναι λοιπόν εκφυλισμός; Απλούστατα: "Ο,τι δέ συμφωνεί με τα γούστα τους και με την ιδέα που' έχουν περί προορισμού. Ο άνθρωπος, μας διδάσκουν, είναι πλασμένος να φτιάχνει αλμα και το αλμα έχει το σκοπό και τη χρησιμότητα να τρέφει τις βδέλλες, αυτά τα ώρακια και εύγενη πλάσματα με το μαλακό δέρμα και τις κομφές κινήσεις. Όλα τα άλλα φαινόμενα είναι παθολογικά και φανερώσουν εκφυλιστικές τάσεις. Και για να ενισχύσουν την ιδέα τους δημιουργούν μόνοι τους μερικά μεταφυσικά κατασκευάσματα, όπως π. χ. τις ιδέες της απόλυτης ελευθερίας και ισότητας, έναντι των οποίων στρέφουν όλα το πολεμικό μένος τους και, αφού τις συντρίψουν — πράγμα βέβαια όχι δύσκολο — γελοίοις εις βάρος των αντιπάλων τους. Αλλά ποιός μίλησε ως τώρα για

απόλυτες ελευθερίες και ισότητες; Ήθελα μόνον νακούσω μερικές απαντήσεις: Πρώτον, η καθυπόταξι του φυσικού περιβάλλοντος από την πρακτική επίσημη συντελέσει και συντελεί στην ανάπτυξη της σχετικής ελευθερίας του ατόμου ή όχι; Δεύτερον, η καθυπόταξις του κοινωνικού και οικονομικού περιβάλλοντος, την οποίαν επιδιώκει ο σοσιαλισμός, και η κατάργησις όλων των θρησκευτικών και ιδεολογικών πίστεων του παρελθόντος, έναντι των οποίων μάχεται η θεωρητική επιστήμη, τείνουν ή όχι προς το μετριασμό της ανισότητος και την επίτευξη μιας κοινωνικής μορφής, η όποια δέ θα εκμεταλλεύεται τους πολλούς χάριν των ολίγων, αλλά θα υπηρετή όπο το δυνατόν δικαίτερα όλα τα άτομα; Τρίτον, η κοινωνική αυτή μορφή είναι έφικτη ή όχι; Τέταρτον, η Έξέλιξις της ανθρωπότητος, στη γενική πορεία της, μάς παρουσιάζει ή όχι μια προοδευτική ανάπτυξη της ελευθερίας του ατόμου, με πνευματική επίταξη και με τάση προς την κατάργησι των ανισοδικών προνομίων και δικαιωμάτων; Πέμπτον, υπάρχουν λόγοι να πιστεψή κανείς ότι η ανάπτυξι αυτή της ελευθερίας και της ισότητος έφθασε όλα τα δυνατά όρια και ότι δεν υπάρχει συνεπώς θέσις για μακροτέρη επέκτασι; Θυρωθώ πως μιλώ με όλη τη δυνατή προφυσικότητα. Και δε φαντάζομαι πως είναι δυνατόν να βρεθί κανείς να υποστηρίξη ότι η ανθρωπότης τείνει προς την ανισότητα και τη σκλαβιά. Το μόνο που θα μπορούσε να μου ισχυρισθί είναι: ότι αυτός ο δρόμος είναι βαρβαρός, ότι δέ συμφωνεί με τα γούστα του και ότι θα προτιμούσε να γύριζαν τα πράγματα πίσω στην εποχή των Νεοτώνων και των Καισάρων που έφαζαν και κρεμνούσαν όποιους ήθελιν. Έδώ έννοείται ότι κάθε συζήτησις πάει, γιατί άρχίζει να της λείπει το αντικειμενικό έδαφος. De gustibus non disputandum. Το ώρακι δέν έχει μέτρο και τουτο γιατί η πηγή του είναι έντελως υποκειμενική. Ένας Κάιζερ π. χ. τον όποτον μια δολοκλήρη ανθρωπότης παρακολουθεί σι όλες τις λεπτομέρειες των κινήσεών του, ένας Πάπας, που άσκηταίει χριστιανικώτατα στο Βατικανό, ξεκοκκαλίζοντα μερικά εκατομμύρια κάθε χρόνο, ένας Ροκφέλλερ που άρπάζει το ψωμί εκατομμυρίων ανθρώπων για να χορτάση ένα άχόρταστο πάθος του, όλοι αυτοί βέβαια δέ θα ήτον δυνατόν να ικανοποιήσουν τα γούστα τους μέσα σι μια κοινωνία, όπως την ζητούν οι σοσιαλιστάι. Ποιός θα τολμούσε να τους άδικησιν άν

αυτή την κοινωνία την έλεγαν πρόστυχη, αντιφυσική, γελοία, ανθρώπινη, άσχημη, όχλοκρατική; Αλλά αυτές ακριβώς οι λέξεις, τις όποιες ίσα ίσα μεταχειρίζονται όλοι οι υπέρμαχοι του άστυμου, αποδεικνύουν ένα έντελως υποκειμενικό τρόπο σκέψης γεμάτο από προλήψεις και ψέματα. Μας μιλούν για ώρακια, άσχημα, μεγάλα, μικρά, εύγενη, πρόστυχα, φυσιολογικά, παθολογικά, προοδευτικά και όπισθοδρομικά, χωρίς εν τούτοις να δίνουν κάποια αντικειμενικώτερη άξιαν σ' αυτούς τους όρους. Θέλει να έχη την άξιωση ο κ. Δουλεύτης να τον πιστέψωμε ότι οι σοσιαλιστικές θεωρίες είναι άρροισιάρικες (!), καλά θα κάμη να μας αναπτύξη μια έννοια του φυσιολογικού, με την οποίαν να ένικη άσυμβίβαστες. Έφόσον δέν το κάμη αυτό, σι διαβεβαιώσις του έχουν μόνον υποκειμενική άξιαν και έναν μόνον μπορούν να ενδιαφέρουν: τον έαυτό του.

Το τρίτο και τελευταίο μέρος του άρθρου είναι αφιερωμένο όλο σι τα έθνη μας ζητήματα. Για τον κ. Δουλεύτη αυτός είναι ο σκοπός. Το ξεδιάλυσμα και την υπεράσπιση της αλήθειας τα θεωρεί άχρησιμο καιρόν. Κ' εδώ η ίδια πάντα κλασική άσχηφια. Αυτό το ξεπαθώμα έναντι της αλήθειας είναι έντελως όμοιο με το ξεπαθώμα έναντι των βιβλίων και των σοφών. Ότι βέβαια η λατρεία προς την άπρόσωπη αλήθεια είναι πάν μια μεταμόρφωση του θρησκευτικού ένστικτου, δέν μπορεί να τ' άρνηθί κανείς. Επίσης δέν μπορεί να άρνηθί όρι το Ψέμα είναι κίονιο, άπρεπόριστο και ανεξάντητο. Αλλά ότι και η Αλήθεια είναι προωρισμένη ανανεώνεται πάντα και να έκτοπιζή τον αντίπαλό της, είναι επίσης αναμφισβήτητο. Όπως το χιές δέ θα πάψη ποτέ να αντικαθίσταται από το σήμερα και το αύριο, ούτε το παλιό από το νέο, έτσι και το Ψέμα δέ θα πάψη ποτέ να ύπαρξη και να αντικαθίσταται από την Αλήθειαν. Τα νέα γεγονότα είναι οι αντιπρόσωποι των νέων αλήθειών, που έρχονται να καταλάβουν την θέση των παλαιών και να τις μεταμορφώσουν σι ψέματα. Και, επειδή τα περισσότερα γεγονότα ύπαρχουν και μπορούν να ύπαρξουν ανεξάρτητα από μας, βρισκόμεθα στην ανάγκη να παραδεχθώμε μερικές αλήθειες έντελως αντικειμενικές. Και εν τοιαύτη περιπτώσει η μελέτη των διάφορων ειδικωτέρων και γενικωτέρων αλήθειών δέν είναι θωρω έντελως άχρημένος καιρός. Ένας που θέλει να διεύθυνι καλά τη δράση του, όφείλει να μελετή και να παρακολουθί αυτές

Γιάννης πήγε και στάθηκε παρakai, μακριά, να μην ακούη τίποτα. Βουρκώσαν τα μάτια του, χλώμιανε κι άκουμπούσε κει σι μια καρέκλα, σι γέρος, με μια μικρή τρεμούλα σι χέρι. Ο Θόδωρος τον έλυπήθηκε και πήγε κοντά του.
— Τι τρέχει, βρέ Γιάννη; Δέν έχεις πιά μπιστοσύνη σι μένα; Δέ μου λές τον πόνο σου; Τι πάθατε σήμερα;
— Κανείς δέ φταίει άλλος; γώ τ'όχω τ'άδικο, τ'ο μολογάω! — μουμυόρισ' αυτός σάν παραμιλώντας.
— Καλά, σι τ'όχεις τ'άδικο, μα τί έκανες, άδερφέ, δέν μπορούμε να τ'ο μάθουμε; Θύμωσε η μάνα σου για τή φουρτούνα που τραθήσαμε;
— Είναι κι αυτό... Σώπαινε, μάς κοιτάνε! Δέν έχω καιρό να σου πώ ιστορίες... άμα δής τή Μαριώ, πές της, σι παρακαλώ, πως δέ θα την ξεχάσω, θα της γράφω...
— Έ κ'υρ Θόδωρε! Συνομοσία κάνετε;
— Καλέ τί λέτε, κυρά μου! Παρακάλεσα τ'ο Γιάννη να μου στείλη κάτι βιβλία π'ο την Αθήνα.
— Καλά, καλά!
— Πόσα είναι, κυρά, τα πράματά σου, όγτώ; δόσε μου και τ'ο τζαντάκι, ένιά, σι όμπρελλες δέκα.

Νά το τ'ο βαπόρι, έρχεται: φώναζε βιαστικός ο Άράπης, ρίχνοντας τα πράματα σι τη βάρκα του.
— Έ! δόξα νάχη ο Θεός! Είτανε, πιστεύω, καιρός να φύγουμε! — επ' η κυρία Σεβαστή, κάνοντας τ'ο σταυρό της.
— Ο Άσος είναι τ'ο βαπόρι, φώναξ' ο γιατρός κοιτάζοντας με τα κιάλια του.
— Γλήγωρο βαπόρι και καλό!
— Όνομα π'ο τ'ο τ'ο τ'ο για βαπόρι τ'ο λουτρού δέ γίνεται! Νά! ρώτα και τον καφεντζή να μάθης...
Η κυρία Σεβαστή πήγε κοντά σι τ'ο γιατρό και ταύπε σιγανά, χτυπώντας χαϊδευτικά τον ώμο του:
— Έγώ, θωρω, π'ο πιτυχημένο είναι της Αφροδίτης! Άκουσες, κύρ γιατρέ, τ'ο γέρο Στάθη π'ος μου μίλησε; Τ'ο κορίτσι του βαλάντωσε σι κλάματα, πως δέν την πήρα, τζάνουμ, νύφη, να συχάσουμε! Πίσω σ' έχω Σατανά!
Ο γιατρός άμέσως σοβάρησε.
— Δέ φταίει ο χωριάτης, κερά μου! Σάν έγίνατ' ένα μ' αυτόνε κι άφινε τ'ο παιδί σου να παίξη με τ'ο κορίτσι του τρέλλιζα και να χοροπηδάη απ' τ'ο πρωί ως τ'ο βράδυ, τί καλό περιμένες; Σου τ'άψαλα γώ, εδώ που βρισκόμαστε, ναι ή όχι;

— Κείνο τ'ο παλιόκοριτσο φταίει, τ'ο υποκριτικό, που μούκανε τον Άη Όνούρη! Είδες, καλέ, μ'έσ' σι χωριά τίτοιες πονηρίες!
— Π'ος βαστάς, Χριστέ μου, τα κεραμίδα!
— Μαλιστα, όπως τ'ο λέω είναι, γιατρέ! Γώ τ'ανάθεμα τ'ο παιδί μου πάντα μαζί με κορίτσια, να μην κάνη σι λιμασμένο σι την όψη κοριτσιού, να ξεφεύγη τις κακοτοπιές! Είχα μπιστοσύνη σι την κρίση και την τιμιότητα τ'ο παιδιού μου!
— Πάρα κάτω!
— Απ' την καλοσύνη μου τ'άπαθα! Νά μη φανώμε κακοί, πως τους περιφρονώμε, τους καλομιλούσαμε μα δέ βγήκαμε, δά, ποτές απ' τα όρια για να μου λές τώρα πως γενήκαμ' ένα! Φώναζα καιμιά φορά τ'ο κορίτσι γιατ' είτανε ξυπνό, είχε χάρη και τ'οκανα γούστο: δέν τ'ο βγήκε, θωρω, χυμένος ο κόπος του, σι μούκανε καιμιά δουλίτσα!
— Η άφεντιά σου τ'οκανε γούστο, έ; Και κείνος ο δόλιος ο γιόγκας σου τί να π'η, χριστιανούλα μου; βρέ άχιουρα με φωτιά κάνουνε ποτές χωριά; μα και γώ άκόμα, που θέλω δοκανίκια, σι βρισκόμανε κοντά σι τη λιγερή μευρόχτανε να φωναζώ — κικίρι κι!
Ο γιατρός άφερμένος τόσο δυνατά ξεφώνισε

τις αλήθειες. Όσοι τις περιφρονούν και νομίζουν ότι εξαρτάται από μόνο το κέφι τους να τις παραδέχονται ή να τις άρνούονται, δεν είναι δυνατόν παρά να είναι πάντα άνεδαφικοί και καταδικασμένοι να παρίστανται σε συχνά ναύαγια τών σχεδίων και τών όνειρων των.

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

Freiburg Γ. Ν. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ο ΘΕΝΟΣ

«Κι' αν έφημος στην ξενιτιά
γεννάω, να ξήσω ξέρω.
Κάνω δικό μου και δικιά
την κόρη και το γέρο».

Κόνεφα μουσαφίρης
Σε σπίτι άρχοντικό
Γλεντζές ο νοικοκύρης
Κ' έχει κρασί καλό.

Έχει και νύφη χήρα
Πού στρώνει το σουφρά,
Στενάζει ή κατοικίρια,
Γι' άντρα θα πάρη κρά.

Τα μάτια δε σηκώνει,
Κι' αν της κροκομιλώ
Γυρίζει και μιλάει
Τρίω χρονώ άρφητό.

— Καλώς όρισες, κόπιασε..
Κόψε, νύφη, φροιά,
Κόβει, μα καθώς τούπιασε
Τής σείεται το βράχι.

— Νύφη, κρασί στο πό
Ρίχνει και κοιμιστεί
— Κερά μου, φτάνει αιώ...
Κι' ατή το ξεχειλίζει.

Κ' ύστερα σερβίρει
Γιομάτη μιά ποιήρη
— «Τού μουσαφίρη!» βίρα,
Και στο σουφρά τ' χύνει.

Και το μικρό φωνάζει
— «Μάνα καλή» Κι' ατή

Τού δίνει, με κοιτάζει,
Τ' έπνιξε το παιδί.

— Σήκω, νύφη, τὰ πιάτα.
— Σήκω, κερά, τὰ μάτια.
Σηκώνει και τὰ πιάτα,
Παίζει έλαφρά τὰ μάτια...

— Απόψε θα πάη γόνα,
Κούτσουρα στή φωτιά!
Αυγίεται σά γοργόνα,
Μου ρίχνει μιά ματιά...

— Ταχειά, νύφη, θά φτειάξης
Τριφτάδες, λουκουμάδες —
— Βοσρηά μου να λυσάξης,
Μην πάρητε βροχάδες

Για' είμαι μουσαφίρης
Σε σπίτι άρχοντικό,
Γλεντζές ο νοικοκύρης
Κ' έχει κρασί γλυκό.

ΒΑΣΗ-ΛΑΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΕΞΩ ΚΟΣΜΟ

Η ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ό κ. Δημήτριος Άστεριώτης ή, με τάλθητό του τόνουμα, δ καλός και φωτισμένος φίλος τών έλλησικών πραγμάτων, ή κ. Philéas Lebesgue, στο τελευταίο φύλλο του Mercure de France, μιλάοντας για τὰ δικά μας, δίνει σε δυο τρείς γραμμές εναν ώραίο κ' ένκ σωστό χαρακτήρισμό του Άριστοτέλη Βαλαωρίτη. «Όσο κι αν θέλαιο... μας λέει — δ βολταιρικός Ρούβης να μας δείξη πόσο μακριά από τους κλασικούς στέκει ή τέχνη του μεγάλου Ήπειρώτη, έπηρεαζόμην καθώς είναι από τόν Ούγκώ, τούτο δεν έμπούζει να θεωρήσουμε το Βαλαωρίτη κληρονόμο, από τους πιο κοντινούς, του γέρο Όμηρου. Κανείς δεν είναι επικώτερος — όνομα και πράμα — από το Βαλαωρίτη, τόσο με το βαθύ του αίστημα όσο και με τήν εικονογραφική του δύναμη και με το υπερέξοχο χάρισμα του να έμφυχώνη και τάψουχα. Τέ ύλικό που μεταχειρίζεται είναι το ίδιο με τών κλέφτικων τραγουδιών Φυσική του άτμοσφαιρα δ ένθουσιασμός. Από το έργο του γεννιέται μιά ξεχωριστή έντύπωση ρωμαν

το κικιρίκι! που σ' έλη τή σκάλα τόν άκούσανε και σκάσανε τὰ γέλια...
— Επημέρωσε πιά, κυρά! καιρός να φύγουμε!
Όσο να ξαναλαλήση δ γέρο κόκκορας πάει να φύγη το βαπόρι — φώναξ' δ Άράκης απ' τή βάρκα του.
— Έλα πιά, μαμά, φώναξε κι δ Γιάννης — βλέπω μ' όλες σου τίς βιάσεις δεν έχεις όρεξη να ξεκολλήσης. Σένα περιμένει δ βαρκάρης...
— Δεν έχουμε τώρα καιρό... ττήν Άθήνα, γιατρέ μου, τὰ ξαναλέμε. Δόξα στο Θεό δε μου γαινε καμιά συφορά, για να χτυπώ το κεφάλι μου με τους χωριάτες... Παιδιαλίσια πράματα, καλέ, πούμπρεπε να πάρουν τέλος...
— Έ κυρά! θάρθης απόψε; δ Άσος σφυρίζει!
— Πάω! γιατρέ σ' αφήνω για! Με το καλό να σε ξαναίδώ!.. Έχε για, Ζαφειρίδη μου... είμαι λίγο κακωμένη μαζί σου!
— Με μένα; γιατί; μήν τύχη που μιλήσαμε...
— Ωχ άδερφέ! φώναξ' δ γιατρός. — Όσο να πάρης και συ το συχωροχρητι; ή φύγη το βαπόρι. Άσ' τους με το καλό να πάνε! Στην Άθήνα τὰ ξεδιαλύετε... Έχε για, κερα μου! Παιδιά καλό

κατευόδιο!
— Σταθήτε, κυρία Σεβαστή, να σε βοηθήσω...
— Όχι, όχι! Σούπα είμαι κακωμένη! Έλα, Γιάννη, δέ με βοηθες το λοιπόν;
Ό Γιάννης βόηθησε τή μαννα του να μπή στή βάρκα και στή στιγμή σαλπάρανε. Μ' έλη τή λύπη και τή σκάνη πούχε, θρονιάστηκε, κατά τή συνήθεια του, τιμονιέρης, καπετάνιος του γλυκού νερού, όπως τόν έλεγ' δ Άράκης...
— Έχε για, Θόδωρε! — φώναξ' από μακριά, σειώντας το μαντύλι του. — Τά βιβλία που σουταξα θα τὰ στείλω!
— Καλό, καλό! Τὰ περιμένω!
— Άκου με! — του φώναξ' δ γιατρός, κάνοντας τήν παλάμη του σαν τουρμπέτα — Ό,τι άφησες συ θάν τάποσώσω γώ! Τέκουσε, μωρέ; Θά βίνω τὰ δυνατά μου!
Η βάρκα γοργή χάθηκε πò μπροστά τους, φτάνοντας το βαπόρι. Ό Θόδωρος γύρισε με το γιατρό στο τραπέζι του καφενείου, στεναχωρημένος, λυπημένος, σαν κάτι κρύο νάνωθε στην καρδιά του. Και δ ίδιος δ γιατρός, δ γλεντζές, που το κοροΐδευικό χαμογέλιο μιά στιγμή δεν τούλειπε, πρώτη φορά κι αυτός φάνηκε ψυχρός και συλλοισμένος.

τισμού, με ρομαντισμού αυθάρμητου, ζωντανού, όχι τεχνητού και προμελετημένου.»

Για τή «Μεγάλη Αύρα» του Σκίπη:
«Ό Σωτήρης Σκίπης πρέπει να χαιρετιστῆ σαν ένας αληθινός λυρικός. Μιά δύναμη μέσα στο λόγο του μας δείχλει πώς ρέει στις φλέδες του ποιητή ήπειρώτικο αίμα. Καθώς και δ δίκαια έγκωμισμένος ποιητής της Άργούς (δ κ. Βλαστός), που το ταλέντο του συγγενέει με έκείνο του Swinburne (του μεγάλου Άγγλου ποιητή), κι δ Σκίπης τὰ ξέρει όλα τὰ μυστικά τῆς τέχνης όμως ή συγκίνησή του είναι έσωτερικώτερη, μουσικώτερη, και άμειώτερα όπτικῆ. Ό Έρμονας είναι ποικιλώτερος, γιατί πολλά είδε και πολλά διαβάσε. Ό Σκίπης είναι πιο συγκεντρωμένος, κι δ στίχος του είναι σα νερό που κατεβαίνει από τή ράχη του βουνού Ίσα προς τή θάλασσα. «Η Μεγάλη Αύρα δικαιολογείτόν τίτλο της. Περνάει μεσ' από τὰ ποιήματα τούτα όλες οι μεγάλες αύρες τῆς ζωῆς. «Το τραγούδι του ζένου», ή «Νοσταλγία», το «Τραγούδι του Άρρωστου», γιομάτῃ βαθειά συγκίνηση, που σπανικ φτάνουσε σ' ατή οι νεόελληνες ποιητές από τόν καιρό του Κάλθου και τί λυρική ελπίσισια στην «Κόρη της Βερενίκης», στους «Ρυθμούς τών άκχρών!» Ό Σκίπης είν' ένας από τους πρώτους που πισύχανε, μέσα στη νέα γλώσσα, να ξεκαθάρησε τή δύναμη και την όμορφιά της αρχαίας, με' δλο το κάτι τ' αλλειώτικο, το κάτι τῆ ρομαντικού, στην καλή σημασία τῆς λέξης, που κρατάμε μέσα τους. Μουσική και όνειρο και κάτι τῆ έκστασι και θρησκευτικό και παθητικό να το χαρακτηριστικό του γνώρισμα.»

Τόν ποιητή Γιάννη Περιγιάλη δ Άστεριώτης χαρακτηρίζει σαν Βυζάντιο που θά είχε μια τον τρόπο τόν Κρωσταλληό. Για τὰ «Τρελλά τραγούδια», τῆ δεύτερη σειρά τών «Ώρικών» γραμει τους είναι μετρημένες μελωδίες, κάπως άόριστες, και κάποιως μελαχολικά χρωματισμένες, έδώ κ' έχει λεπτα ξεχωρισμένες άπο το έρωτικό ή το νοσταλγικό όνειρο. Η θαλασσα είναι κοντα, και μέσα από τις ρίμες του, άντηχει στο τραγούδι του με τα φορά τούτη το γενέθλιο νησί και τόνειρο που ακούβρζει από κείνο του προμηθεύουσε το θέμα του. Ό ποιητής αυτός έχει χάρη, άέριμος, άγνός. Έλληνας

Μείνανε λίγα λεπτά βυθισμένοι στις σκέψεις τους άμύλητοι...
— Καλή συντροφιά χάσαμε, να πάρ' ή όργη! εΐπε στο τέλος δ γιατρός και σηκώθηκε να φύγη.
— Μα πέσ' μου, κλήθεια, γιατρέ, πώς φύγαν έτσι βιαστικά; Ξέρεις χτές, στο γυρισμό μας απ' το Φανάρι, τράβηξα με τή βάρκα ίσα στο Λευοτράκι, δε βγήκα στην Κόβο, να ιδώ τί γίνεται. Να σε πω είχε και δικιο ή γριά, γιατί με τήν άργοπορία μας θά βγήκ' ή ψυχή της. Θέγινε πιστεύω, καμιά σηνή στο σπίτι με το Γιάννη!..
— Όχι, άδερφέ! Στο όρολο Γιάννης και Μαριώ κάνανε τίς σηνές! Διζολοκατοργαχη και συ που μου κάνεις πώς δεν καταλαβαίνεις! Τι άνερο, μωρέ, τόν αφήσατε να γυρίση μοναχός με' ένα όμορφο κορίτσι; Θά τάφεινε, τάχτες, νάγιάτη;
— Τόν αφήκαμε, λει; χαλάσαμε τόν κόσμο να τόν πάρουμε μαζί μας και δεν ήθελε. Μπορούσαμε, σα μικρό παιδί, να τόνε δίσουμε; Δεν τὸ ξέρετε, τώρα, το γενάσι του Γιάννη; Τού μπήκε, σώνει και καλά, να γυρίση πεζός, να πάρη τὰ κοροφοβούνια. Έπειτα κ' ή συτωφορά κείνη μοναχή της προσφέρθηκε να πὸν άνταγμα!
— Λες να τὰχα μάλιμα;